

Stanisław Witkowski MS

 <https://orcid.org/0000-0002-1468-0401>
stwit@op.pl

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
 <https://ror.org/0583g9182>

Pasyjny wymiar apostołstwa (1 Kor 4, 9–13; 2 Kor 4, 7–12)

 <https://doi.org/10.15633/ps.30208>

Stanisław Witkowski MS – ks. dr hab. prof. UPJP2 w katedrze egzegezy Nowego Testamentu na Uniwersytecie Jana Pawła II w Krakowie, wykładowca Nowego Testamentu na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie oraz w diecezjalnym, misyjnym seminarium Redemptoris Mater w Trieście (Italia).

Article history • Received: 04 Nov 2025 • Accepted: 29 Dec 2025 • Published: 30 Jun 2026

ISSN 1428-5673 (print) • **ISSN** 2391-6575 (online) • Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Abstrakt

Pasyjny wymiar apostołstwa (1 Kor 4, 9–13; 2 Kor 4, 7–12)

Artykuł porusza zagadnienie cierpienia, udręk towarzyszących głosicielom Ewangelii. Szczyt upokorzeń, które stały się codziennością ewangelizatorów, stanowi porównanie ich do śmieci i odpadków. Dla świata są więc bez znaczenia, synonimem tego, co najgorsze. Ich słabość eksponuje metafora naczyń glinianych, które łatwo można rozbić. Mimo to Bóg złożył w nich skarb Ewangelii. To właśnie z jej powodu uczestniczą w szeroko pojętym umieraniu Chrystusa. Owocuje ono jednak życiem Chrystusa nie tylko w nich, lecz także w odbiorcach Dobrej Nowiny.

Słowa kluczowe: ewangelizacja, prześladowanie, słabość, naczynia gliniane, śmierć Chrystusa, życie Chrystusa, uczestnictwo

Abstract

The passive dimension of apostleship (1 Cor 4:9–13; 2 Cor 4:7–12)

This article addresses the issue of suffering and torment accompanying those who preach the Gospel. The height of humiliation, which has become an everyday occurrence for evangelists, is the comparison of them to garbage and refuse. For the world, they are therefore insignificant, synonymous with the worst. Their weakness is highlighted by the metaphor of clay vessels, which can be easily broken. Nevertheless, God has placed the treasure of the Gospel in them. It is because of this that they participate in the broader sense of Christ's death. However, this bears fruit in the life of Christ not only in them, but also in the recipients of the Good News.

Keywords: persecuted, clay vessels, death of Christ, put to death, life of Jesus

Ewangelizacja jest podstawowym zadaniem Kościoła. Dokonuje się zarówno poprzez proklamowane słowo, jak i życie samego ewangelizatora. Napotyka także poważny sprzeciw, boleśnie odczuwany przez zwiastunów Dobrej Nowiny. Perykopy 1 Kor 4, 9–13; 2 Kor 4, 7–12 poruszają ten właśnie temat. Traktują go w sposób ogólny¹. Z retorycznego punktu widzenia stanowią katalog trudności (περίστασις)², którego celem jest nakłonić czytelnika do kroczenia drogą cierpień i przeciwności³. Podobne katalogi istniały przede wszystkim w ramach filozofii cyników i stoików. W porównaniu z katalogami Pawła dostrzega się w nich jednak zasadniczą różnicę dotyczącą celu. Katalogi Apostoła Narodów nie zmierzają do postawy obojętności wobec trudności i osiągnięcia ataraksji, czyli zdolności do opanowania i uniezależnienia się od niepomyślnych okoliczności⁴. Tego typu postawy są obce dla Pawła, natomiast typowe dla filozofów reprezentujących wymienione nurty myślowe. Paweł podkreśla, że wszelkie opory, represje, udręki towarzyszące dziełu ewangelizacji są udziałem, jak zobaczymy, w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa. Artykuł zmierza ku ukazaniu sensowności wszystkich utrapień związanych z głoszeniem ewangelicznego orędzia. Owocują bowiem obecnością życia Chrystusa zarówno w ewangelizatorach, jak i słuchaczach Ewangelii. Apostoł, opisując uciemnienie głosicieli Ewangelii, posługuje się pierwszą osobą liczby mnogiej – „my”. Przekazuje własne doświadczenie i utożsamia ze sobą wszystkich apostołów proklamujących słowo Boże oraz późniejszych ewangelizatorów. W analizach wykorzystano ujęcie kanoniczne traktujące Biblię jako całość w jej już ostatecznym zapisie. W ten sposób uzyskuje się możliwość objaśniania danego fragmentu poprzez inny. Nadto pomocną okazała się także antropologia kulturowa. Dzięki niej lepiej rozumie się kontekst oraz niektóre wyrażenia

1 Szczegółowo traktują ten temat perykopy 2 Kor 6, 4–10 oraz 2 Kor 11, 23–27. Por. D. E. Garland, *2. Corinthians*, Nashville 1999, s. 224 (New American Commentary, 29).

2 Por. H. Lausberg, *Handbuch der literarischen Rhetorik. Eine Grundlegung der Literaturwissenschaft*, Stuttgart 2008, s. 220, § 399. Greckie słowo περίστασις oznacza między innymi „okoliczność”, która często może być trudna i nieprzewidywalna. Por. A. C. Thiselton, *The First Epistle to the Corinthians*, Grand Rapids 2000, s. 365 (New International Greek Testament Commentary).

3 Por. P. Basta, *Prima lettera ai Corinzi. Edificare nelle difficoltà*, Bologna 2020, s. 49.

4 Por. A. Pitta, *La Seconda lettera ai Corinzi*, Roma 2006, s. 219 (Commenti Biblici); D. E. Garland, *2. Corinthians*, s. 224.

Pawła występujące w artykule. Są one bowiem osadzone w konkretnym kręgu kulturowym, zrozumiałym w jego czasach, nam zaś dostępnym poprzez eksplorację środowiska, w którym żył Apostoł Narodów. Poza tym percepcję przesłania Pawła ułatwia ustalenie gatunku literackiego omawianych tekstów. To z kolei jest zasługą metody retorycznej uwzględniającej między innymi literacką formę odnośnych perykop.

1. Prześladowania i udręki związane z misją apostołską — 1 Kor 4, 9–13

Paweł zaznacza w 1 Kor 4, 9–13, że apostołowie nie mają wysokiego mniemania o sobie. Zajmują najniższą pozycję społeczną (ἐσχάτους ἀπέδειξεν — w. 9), nie z własnego wyboru, lecz z woli Bożej, która wyznaczyła im ostatnie miejsce. Ich kondycja jest więc zupełnie różna, ekstremalnie przeciwna wobec tych, co wywyższali siebie (por. 1 Kor 3, 18; 4, 7). Apostołowie stali się widowiskiem dla świata (θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ — w. 9b)⁵. Wyrażenie to stanowi aluzję do areny i widzów oglądających śmierć skazańców, jak jakiś wystawiany spektakl. Skazańcy tracili życie w walkach z dzikimi zwierzętami, a publiczność czerpała z tego faktu radość⁶. Apostołowie są zatem ukazani jako osoby pozbawione jakiejkolwiek wartości, znajdujący się na arenie świata i oglądani jak publiczne widowisko. Wyczerpani, pogardzani, bez błysku w słowach i myśleniu (por. w. 10) stali się kopią ukrzyżowanego Jezusa. Nie zaznali chwały ani wywyższenia, zawsze posiadali tę samą tożsamość, czyli stali na najniższym szczeblu warstwy społecznej⁷.

Paweł, zwracając się do wierzących w Koryncie, którym wydawało się, że kroczą po szczytach świętości⁸, posługuje się antytezami my/wy:

5 W tekście czytamy, że apostołowie stali się widowiskiem także dla aniołów i ludzi. Aniołowie i ludzie podkreślają w tym kontekście uniwersalizm widzów. Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi. Introduzione, versione e commento*, Bologna 1995, s. 230, przyp. 513 (*Scritti delle origini cristiane*, 16); G. T. Montague, *Pierwszy List do Koryntian*, Poznań 2021, s. 78 (*Katolicki Komentarz do Pisma Świętego*).

6 Por. F. J. Ortkemper, *1. Korintherbrief*, Stuttgart 1993, s. 52 (*Stuttgarter Kleiner Kommentar. Neues Testament*, 7).

7 Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi*, s. 230.

8 W 1 Kor 4, 8, który poprzedza bezpośrednio analizowany przez nas tekst, Paweł posługuje się ironią i sarkazmem wymierzonym przeciwko tym, którzy się pysznili

my: „głupi”, „słabi”, „bez czci” (μωροί, ἄσθενεῖς, ἄτιμοι), wy: „mądrzy”, „mocni”, „otaczani czcią” (φρόνιμοι, ἰσχυροί, ἔνδοξοι – w. 10)⁹. Ironizuje tendencję Koryntian do wywyższania się, zdobycia prestiżu wewnątrz wspólnoty eklezjalnej i pokonania w polemicznej konfrontacji Apostoła Narodów¹⁰. Paweł wraz z innymi głosicielami Ewangelii obwieszczali krzyż, stali się w opinii publicznej głupcami. Natomiast ich przeciwnicy oszukiwali samych siebie, uważali się za mądrych, mimo że powoływali się na przynależność do Chrystusa. Wywoływało to jawny sprzeciw u Pawła¹¹. Apostołowie dzielili z Jezusem Jego bezsilność, słabość. Bóg bowiem wybrał ich jako słabych (por. 1 Kor 1, 26nn). W przeciwieństwie do nich oponenci byli przekonani, że są mocni, potężni, wpływowi (por. 1 Kor 1, 27). Przeciwnicy apostołów byli obdarzani czcią, natomiast powołani przez Boga do misji apostołskiej uchodzili za ludzi, którym nie należał się szacunek¹².

Paweł wymienia teraz wspomniany już katalog trudności (περίστας), z jakimi spotykają się apostołowie (por. 1 Kor 4, 11–13). Są one ściśle ze sobą związane, co tekst grecki podkreśla za pomocą formuły „aż dotąd”, występującej na początku w. 11 i na końcu w. 13 (ἄχρι τῆς ἄρτι – w. 11; ἕως ἄρτι – w. 13). Poważne ograniczenia znoszone przez głosicieli Ewangelii akcentują ich bolesną drogę krzyżową¹³. Na pierwszym miejscu tego katalogu są opisane doświadczenia związane z cierpieniem i upokorzeniem. Jest mowa o głodzie i pragnieniu (πεινῶμεν καὶ διψῶμεν – w. 13a). Głód i pragnienie są przeciwieństwem sytości, którą cieszyli się Koryntianie (por. 1 Kor 4, 8). Głód jako ekstremalny brak jest wymieniony także w Rz 8, 35, wśród siedmiu niebezpieczeństw czyhających na wierzących, i zajmuje tam centralne miejsce. Stanowi więc poważną próbę

i chlubili. Uważali bowiem, że osiągnęli wszystko. Paweł neguje więc trzy aspekty samowywyższenia się Koryntian: sytość, bogactwo i królowanie, czyli ich przekonanie, że już żyją w kondycji eschatologicznej. Tymczasem apostołowie i pozostali „biedni chrześcijanie” wciąż oczekują królestwa Bożego (por. 1 Kor 6, 9; 15, 50; Flp 3, 13–14. 20; 1 Tes 2, 12). Por. R. Fabris, *Prima lettera ai Corinzi. Nuova versione, introduzione e commento*, Milano 1999, s. 70.

9 Antytezy te opierają się przede wszystkim na 1 Kor 1, 25–28.

10 Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi*, s. 233.

11 Por. J. Kremer, *Der erste Brief an die Korinther*, Regensburg 1997, s. 91 (Regensburger Neues Testament).

12 Por. J. Kremer, *Der erste Brief an die Korinther*, s. 91.

13 Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi*, s. 235.

wierności. Również w podobnym kontekście czytamy w Flp 4, 12, że Paweł jest zdolny żyć zarówno w obfitości, jak i w znoszeniu głodu. Z kolei wzmianki o nagości (γυμνιτεύομεν – 1 Kor 4, 13b) nie należy rozumieć dosłownie, lecz w sensie bycia obdartym, czyli źle, nędznie ubranym¹⁴. Apostołowie odczuwali więc poważne potrzeby również w odniesieniu do odzieży. Byli także źle traktowani. Czasownik κολαφίζω – „bić pięścią”, „traktować ordynarnie” pojawia się kilka razy zarówno w Nowym Testamencie, jak i wśród autorów wczesnochrześcijańskich, natomiast w literaturze świeckiej tamtego czasu niezmiernie rzadko¹⁵. Występuje nadto w opisie męki Jezusa (por. Mk 14, 65; Mt 26, 67), wpisując się w serię Jego upokorzeń. Tego typu cierpienia stały się udziałem także apostołów¹⁶, którzy byli też pozbawieni stałego zamieszkania. Czasownik ἀστατέω – „być bez stałego pobytu”, „wieść życie wędrowca”, „być bezdomnym” stanowi hapax w Nowym Testamencie, czyli spotykamy go jedynie raz, właśnie w 1 Kor 4, 11. Życie apostołskie niosło ze sobą również i tego typu dyskomfort.

Paweł przekazuje, jak wiemy, własne doświadczenie i rozciąga je na innych apostołów w odniesieniu do ciężkiej pracy¹⁷ wykonywanej własnymi rękami (por. 1 Kor 4, 12a). Nie chciał bowiem, aby choć cień podejrzliwości padł na jego posługę. Sam się utrzymywał, unikając w ten sposób oskarżeń, że szuka osobistego dobra i jest interesowny. Mogłoby to być dla słuchaczy przeszkodą w przyjęciu Ewangelii. Zrezygnował zatem z prawa do utrzymania, które mu przysługiwało (por. 2 Tes 3, 8)¹⁸.

14 Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi*, s. 235, przyp. 533. Autor powołuje się na dzieło Seneki *De beneficiis* 5, 13, 3, gdzie czytamy: „qui male vestitum et pannosum vidit, nudum vidisse se dicit”. Por. także R. E. Ciampa, B. S. Rosner, *The First Letter to the Corinthians*, Grand Rapids 2010, s. 183 (*The Pillar New Commentary*); Tb 4, 16; Iz 58, 7; Mt 25, 36; J 21, 7; Jk 2, 15. W Ap 3, 17 spotykamy w tym względzie dwumian ubogi/nagi (καὶ πτωχὸς ... καὶ γυμνός).

15 Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi*, s. 235.

16 1 P 2, 20 zachęca, aby wytrwać w czasie zadawanych ciosów.

17 Czasownik κοπιᾶω – „męczyć się”, „pracować aż do wyczerpania” odnosi się u Pawła do ciężkiej posługi misyjnej, pastoralnej (por. np. 1 Kor 15, 10; Ga 4, 11; Flp 2, 16). Natomiast w naszym kontekście dotyczy pracy w wymiarze materialnym, podkreślając trud i zmęczenie apostoła.

18 Por. F. J. Ortkemper, 1. *Korintherbrief*, s. 53; M. Rosik, *Pierwszy List do Koryntian*, Częstochowa 2009, s. 193 (*Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament*, 7). Kremer nato-

Druga część katalogu trudności (por. 1 Kor 4, 12b–13) podkreśla reakcje apostołów wobec agresji słownych i fizycznych. Zwiastuni Dobrej Nowiny nie odpowiadają ciosem za cios, lecz przyjmują postawę zgodną z Kazaniem Jezusa na Górze (por. Mt 5, 38–42. 44; por. także Łk 6, 28). Towarzyszą im doświadczenia znoszonego bólu, na który odpowiadają w sposób przeciwny wobec logiki świata. Wyrażenie „błogosławimy, gdy nam złorzeczą” (λοιδορούμενοι¹⁹ εὐλογοῦμεν – w. 12b) nie pojawia się w innym miejscu Nowego Testamentu, ale ma swoje bliskie odpowiedniki. Na przykład w Łk 6, 28 czytamy: „błogosławcie tym, którzy was przeklinają” (por. także Rz 12, 14; 1 P 2, 23; 3, 9). Wobec przemocy apostołowie nie poddają się, nie zginają kolan i chociaż odczuwają ciężar swojej misji, to jednak dalej ją kontynuują²⁰. Głosiciele Ewangelii zachowują wytrwałość wobec prześladowań: „znosimy, gdy nas prześladują” (διωκόμενοι ἀνεχόμεθα – w. 12b; por. 2 Tes 1, 4). Tego typu heroizm wiązał się ze stałym otwarciem na potrzeby drugiego człowieka²¹. Również względem tych, którzy ich spotwarzają, znieważają, bluźnią im, odpowiadają czymś zupełnie odwrotnym, mianowicie dobrym słowem (δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν²² – w. 13a). Wrogom przeciwstawiają więc pojednawczą moc, wynikającą z wiary²³.

Konkluzja katalogu przedstawia najbardziej upokarzający obraz apostołów. Stali się „jakby śmieciem dla świata” (ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν), dosłownie „odpadkami dla wszystkich” (πάντων περίψημα – w. 13b). Słowa, do których odnosi się porównanie

miast uważa, że praca ręczna Pawła była koniecznością, skutkiem jego niskiej pozycji społecznej. Por. J. Kremer, *Der erste Brief an die Korinther*, s. 91.

¹⁹ Czasownik λοιδορέω – „lżyć”, „złorzeczyć”, „urągać”, występuje w tekście jako imiesłów bierny λοιδορούμενοι, który ma znaczenie czasowe (kiedy, gdy) lub przyzwoleniowe (chociaż). Podobnie jest z dwoma kolejnymi imiesłowami διωκόμενοι (kiedy, gdy; chociaż prześladowani) – w. 12b; δυσφημούμενοι (kiedy, gdy; chociaż spotwarzani) – w. 13).

²⁰ Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi*, s. 236.

²¹ Por. H. Schlier, ἀνέχομαι, w: *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Bd. 1, Hrsg. G. Kittel, Stuttgart 1949, s. 361.

²² Czasownik παρακαλέω oznacza zazwyczaj: „zachęcać”, „pocieszać”, „dodawać odwagi”, natomiast w naszym kontekście przyjmuje znaczenie „mówić przyjaźnie”, „mówić dobre słowa”. Por. W. Bauer, *Wörterbuch zum Neuen Testament*, Berlin–New York 1971, s. 1225.

²³ Por. F. J. Ortkemper, 1. Korintherbrief, s. 53.

(περικάταρμα – „śmieć”, „wyrzutek”; περίψημα – „śmieć”, „odpadki”, „nieczystości”), są synonimami²⁴ i funkcjonowały jako obraza stosowana w języku wulgarnym²⁵. W grece świeckiej wskazywały często na osoby z reguły godne pogardy, czyniące z siebie dobrowolne koszty ekspiacyjne za winy wspólnoty. Tego typu ludzie, w zamian za taką postawę, mogli żyć w ostatnich swoich dniach wystawnie na koszt innych. Byli składani w ofierze na ołtarzu dla wspólnego dobra²⁶. W naszym jednak przypadku dopełniacze τοῦ κόσμου („świata”) oraz πάντων („wszystkich”) nie wskazują na odbiorców rzekomej ofiary ekspiacyjnej, którą mieliby złożyć apostołowie za zbawienie ludzkości. Nie można nawet wyobrazić sobie, aby mogli podjąć ekspiacyjną misję Chrystusa (por. Rz 2, 24; 1 Kor 1, 30; 6, 11)²⁷. Należy wciąż pamiętać, że mamy tutaj do czynienia z katalogiem trudności (περίσταςς), czyli stacjami swoistej *via crucis* doświadczanej przez głosicieli Ewangelii. Wyrażenia „śmieci świata” oraz „odpadki dla wszystkich” funkcjonowały jako symbol odrzucenia oraz tego, co jest najbardziej godne nienawiści²⁸, pogardy w świecie i między ludźmi²⁹. Takimi właśnie stali się apostołowie. Patrzono na nich jak na najbardziej pogardzanych i nic nie znaczących ludzi³⁰. Koryntianie byli już blisko takiego przekonania³¹. Bóg nie oszczędza więc zwiastunom Dobrej Nowiny nawet najbardziej brutalnych doświadczeń. Apostołowie nie są tutaj wyjątkiem, lecz regułą trwającą po dziś dzień (ἔως ἄρτι – w. 13b)³².

²⁴ Por. M. Rosik, *Pierwszy List do Koryntian*, s. 194.

²⁵ Por. R. E. Ciampa, B. S. Rosner, *The First Letter to the Corinthians*, Grand Rapids 2010, s. 185 (*The Pillar New Commentary*).

²⁶ Por. R. Fabris, *Prima Lettera ai Corinzi*, s. 71, przyp. 14.

²⁷ Por. M. Rosik, *Pierwszy List do Koryntian*, s. 194.

²⁸ Por. M. Taylor, *1 Corinthians*, Nashville, 2014, s. 123 (*New American Commentary*, 28).

²⁹ Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi*, s. 237.

³⁰ Por. F. J. Ortkemper, *1. Korintherbrief*, s. 53.

³¹ Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi*, s. 237.

³² Por. G. Barbaglio, *La Prima lettera ai Corinzi*, s. 238.

2. Moc Boga w naczyniach glinianych (2 Kor 4, 7–9)

Fragment 2 Kor 4, 7–12 jest z punktu widzenia literackiego paradoksem³³. Wyróżniają go pewne kontrasty antytetyczne mające na celu wzbudzenie w lektorze lub słuchaczach zdziwienia wobec działania Boga³⁴. Paweł w dalszym ciągu kontynuuje w tej perykopie temat związany z katalogiem trudności. Niemniej podaje również wyjaśniającą argumentację w odniesieniu do jego celu. Okaże się, że skuteczna ewangelizacja angażuje ewangelizatorów do tego stopnia, że ich ciała stają się żywym pomostem w przekazywaniu słuchaczom Ewangelii zmartwychwstałego Chrystusa. Aby zobrazować tę apostolską mediację, Paweł przywołuje metaforę skarbu w „naczyniach glinianych” (2 Kor 4, 7). Skarb jest sam z siebie bardzo cenny, natomiast naczynia gliniane są kruche³⁵. Paweł łączy ze skarbem „nadmiar” (ὕπερβολή – w. 7b) mocy Boga, będący przeciwieństwem nietrwałości, słabości naczyń glinianych. Cały obraz zmierza do oddania antytezy między ludzką kruchością apostoła (por. 2 Kor 5, 1) a mocą Bożą zawartą w cennej Ewangelii Chrystusa³⁶. Pozostaje paradoksem fakt, że głoszenie Ewangelii zostało powierzone słabym, prostym ludziom³⁷. Jej zbawcza skuteczność nie pochodzi od

³³ Por. H. Lausberg, *Handbuch der literarischen Rhetorik*, s. 131, § 241.

³⁴ Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi. Nuova versione, introduzione e commento*, Torino 2002, s. 196 (I Libri Biblici. Nuovo Testamento, 9).

³⁵ Por. J. Kremmer, 2. Korintherbrief, Stuttgart 1990, s. 47 (Stuttgarter Kleiner Kommentar. Neues Testament, 8). Naczynia gliniane stanowią obraz, za którym kryje się ziemskie ciało sług, z całą ich słabością. Interpretacja naczyń glinianych jako śmiertelnego ciała nie jest błędna, zważywszy, że Adam został ulepiony z prochu ziemi (por. Rdz 2, 7). Por. P. Basta, *Seconda lettera ai Corinzi. Un apostolato a misura di Dio*, Bologna 2021, s. 61; H.-J. Klauck, 1. Korintherbrief / 2. Korintherbrief, Stuttgart 1980, s. 173. Pan zatem złożył skarb Ewangelii w zwykłych, słabych ludziach. Por. R. L. Pratt Jr., I & II Corinthians, Nashville 2000, s. 337 (Holman New Testament Commentary, 7).

³⁶ Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 187. Zazwyczaj skarb utożsamia się z Ewangelią albo z Jezusem Chrystusem. Jezus i Ewangelia są jednak tożsami (por. Mk 8, 35). Por. P. Basta, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 60; A. Paciorek, *Drugi List do Koryntian*, Częstochowa 2017, s. 237 (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 8).

³⁷ Skarb umieszcza się w naczyniu cennym, a nie glinianym. Relacja pomiędzy skarbem a naczyniem z gliny jest więc paradoksalna. Por. A. Pitta, *La Seconda lettera ai Corinzi*, s. 217.

Pawła ani apostołów czy późniejszych ewangelizatorów, którzy są tylko naczyniami glinianymi, lecz jedynie z wszechmocy Boga³⁸.

Uznanie przez Pawła własnej słabości było prawdopodobnie jego obroną przed posądzaniem ze strony rywali, którzy uważali, że jego działalność misyjna nie jest zgodna z wolą Bożą³⁹. Według nich niezbitym dowodem tego faktu było jego życie pełne ucisków (θλιβόμενοι)⁴⁰, bezradności (ἀπορούμενοι – w. 8)⁴¹, prześladowań (διωκόμενοι)⁴², porażek (καταβαλλόμενοι – w. 9)⁴³. Być może tak słaba kondycja Pawła gorszyła

38 Lud rozpoznaje, że przemieniająca moc Ewangelii pochodzi jedynie od Boga, a nie od ewangelizatorów. Por. M. J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians. A Commentary on the Greek Text*, Grand Rapids 2005, s. 340 (*The New International Greek Testament Commentary*).

39 Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 188.

40 Tekst wymienia osiem przeciwnieństw towarzyszących misji apostołskiej, wśród których cztery są wprowadzone poprzez negację „lecz nie” (ἀλλ’ οὐκ) i zachowują wartość pozytywną. Akcent w ww. 8–9 pada właśnie na tego typu znaczenie. Por. A. Pitta, *La Seconda lettera ai Corinzi*, s. 219.

Listę przeciwnieństw otwiera czasownik θλίβω, od którego pochodzi imiesłów θλιβόμενοι, podobnie jak i związana z nim θλίψις. Opisuje fizyczny, psychiczny lub duchowy ucisk. Występuje jako pierwszy na liście trudności napotykanych przez ewangelizatorów, ponieważ zawiera w sobie wszelki rodzaj cierpienia, ucisku. Paweł, mimo różnych opresji, nigdy nie czuł się zdruzgotany, ściśnięty, „pozbawiony przestrzeni” (ἀλλ’ οὐ στενοχωρούμενοι). Strzegła go moc Boża (por. 1 Kor 10, 13; Dz 18, 12–17). Por. M. J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians*, s. 343.

41 Formy ἀπορούμενοι/ἐξαπορούμενοι pochodzą od czasowników ἀπορέω – „być bezradnym”, „być w niepewności” oraz ἐξαπορέομαι – „być w sytuacji bez wyjścia”. Tego typu doświadczenie Paweł przeżył w Azji, gdzie wydawało mu się, że nie ujdzie z życiem (por. 2 Kor 1, 8–10). Bóg jednak znalazł wyjście (ἀλλ’ οὐκ ἐξαπορούμενοι) i wybawił go z opresji.

42 Czasownik διώκω wskazywał pierwotnie w grece pozabiblijnej na „pościg za zwierzęciem podczas polowania lub za wrogiem podczas bitwy”, później jego znaczenie zostało rozszerzone i oznaczał także „prześladować”. Por. M. J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians*, s. 344. W tym właśnie sensie pojawia się wielokrotnie u Pawła (np. 1 Kor 15, 9; Ga 1, 13, 23; Flp 3, 6). Apostoł był wiele razy prześladowany, ale Bóg go nie opuścił (ἀλλ’ οὐκ ἐγκαταλείπομενοι). W Filippi sieczono go różgami i więziono razem z Sylasem. Boża interwencja zapewniła im wolność (por. Dz 16, 16–40).

43 Czasownik καταβάλλω – „powalać”, „pokonać”, „rzucić na dół” wyraża wrogość, której ilustracją może być kamienowanie Pawła w Listrze (por. Dz 14, 19–20). Boża pomoc widoczna w interwencji nawróconych w tym mieście sprawiła, że Paweł nie zginął (ἀλλ’ οὐκ ἀπολλύμενοι), lecz podniósł się i następnego dnia udał się do Derbe (por. Dz 14, 20). Por. M. J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians*, s. 344–345.

również część chrześcijan w Koryncie⁴⁴. Paweł jest przekonany, że nie tylko głoszenie słowa Bożego (por. 2 Kor 2, 14; 11, 6), lecz również całe jego życie, łącznie z cierpieniami, służą objawieniu się w nim mocy Bożej. Stanowią „miejsce” dla chrystologicznych epifanii⁴⁵. Tym, co utrzymuje apostołów przy życiu i nie pozwala definitywnie zginąć z powodu wielorakich trudności, jest jedynie nadmiar mocy Pańskiej⁴⁶, która objawia się w nich właśnie w tak paradoksalny sposób.

Dla Pawła kryterium autentyczności posługi apostołskiej stanowi udział w śmierci Jezusa. Pozwala bowiem wyraźnie dostrzec życie Chrystusa w zwiastunach Dobrej Nowiny⁴⁷. Ten właśnie udział posiada zbawczy wpływ na jej słuchaczy. Jak zauważyliśmy wcześniej, Paweł pisze w pierwszej osobie liczby mnogiej i ma na myśli siebie samego, a także każdego autentycznego sługę Ewangelii. Nie można więc rozciągać tego „my” na wszystkich chrześcijan, a szczególnie na Koryntian. Paweł czyni bowiem rozróżnienie w w. 12 pomiędzy pierwszą i drugą osobą liczby mnogiej. Jedynie prawdziwi apostołowie są „miejszem”, w którym objawia się życie Jezusa. Właśnie w ewangelizatorach (por. w. 12a) działa śmierć Jezusa. Natomiast chrześcijanie z Koryntu są odbiorcami objawienia życia Jezusa. W nich (por. w. 12b) wydaje ono życiodajne skutki⁴⁸.

Myśl zawarta w w. 10 jest wyrażona za pomocą paralelizmu antytetycznego i przyjmuje charakter paradoksalny. Stan śmierci i życia Jezusa ma swoje reperkusje w odniesieniu do ciał sług Jezusa: „Nosimy nieustannie w ciele naszym konanie Jezusa, aby życie Jezusa objawiło się w naszym ciele” (πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ – w. 10). Termin νέκρωσις – „umieranie”, „śmierć”, pochodzi od czasownika νεκροῦν – „spowodować śmierć”. W literaturze medycznej w epoce hellenistycznej opisuje proces rozkładu albo zaniku prowadzący do śmierci jakiegos

44 Koryntianie kwestionowali tego typu rzeczywistość, obrali fałszywy ideał życia, oparty na ludzkiej mocy, będącej ponad wszelkimi trudnościami. Oczekiwali, że ich przewodnicy będą odzwierciedlali w sobie właśnie taki ideał. Por. M. A. Seifrid, *The Second Letter to the Corinthians*, Grand Rapids 2014, s. 206 (Pillar New Testament Commentary).

45 Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 188.

46 Por. D. E. Garland, 2. *Corinthians*, s. 224.

47 Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 189.

48 Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 189.

chorego organu lub całego organizmu ludzkiego⁴⁹. Nie jest jednak jasne, w jakim sensie Paweł zawsze nosi w swoim ciele umieranie Jezusa. Dlatego w. 11 precyzuje, że chodzi o śmierć z powodu Jezusa. Apostołowie są więc wydawani w pewien sposób na jej łup (εἰς θάνατον παραδίδόμεθα διὰ Ἰησοῦν – w. 11a). Zaskakuje fakt, że wyrok śmierci na sługi Jezusa nie jest czynnością punktową jak egzekucja, lecz trwa nieustannie (ἀεὶ⁵⁰... παραδίδόμεθα): „ciągle bowiem jesteśmy wydawani na śmierć z powodu Jezusa”. Tego typu dynamika ma swój cel (ἵνα – „aby”). Okazuje się, że objawia się w nich – w sposób niewytłumaczalny – życie Jezusa⁵¹. Jeśli apostoł ryzykuje życiem, akceptując, że jest ono nieustannie wystawiane na niebezpieczeństwo śmierci, czyni to tylko ze względu na Jezusa (por. 2 Kor 5, 14–15), ponieważ nie żyje dla siebie, lecz jedynie dla Niego. Głosiciele Dobrej Nowiny akceptują, że w ich śmiertelnym ciele (ἐν τῇ θνητῇ σαρκί – w. 11), czyli w ludzkiej słabości, objawi się w jakimś stopniu misterium śmierci⁵² Jezusa. Udział w tej tajemnicy sprawia, że stają się jednocześnie „miejscem”, w którym objawia się życie zmarłych Jezusa⁵³. Aby zrozumieć, w jakim sensie inni mogą je dostrzec „w śmiertelnym ciele” (ἐν τῇ θνητῇ σαρκί – w. 11) apostołów, należy przypomnieć, co Paweł zapisał w 2 Kor 4, 8–9. Przywołał tam, jak wiemy, trudności, niezliczone próby obecne w ich apostołowskiej posłudze. Zauważyliśmy, że jedynie nadmiar mocy Bożej (w. 7) sprawia, iż apostołowie znajdują wyjście w sytuacjach pozbawionych jakiegokolwiek już nadziei. W takich właśnie ekstremalnych okolicznościach Bóg udziela apostołowi koniecznej pomocy, aby mógł wytrwać w służbie Ewangelii. Inaczej nie można by wyjaśnić faktu, że osoba ciągle wystawiana na śmierć nadal kontynuuje posługę i akceptuje taką sytuację, nie

49 Por. R. Bultmann, νεκρός, νέκρωσις, w: *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Bd. 4, Hrsg. G. Kittel, Stuttgart 1942, s. 898; R. Dabelstein, νεκρός, w: *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Bd. 2, Hrsg. H. Balz, G. Schneider, Stuttgart-Berlin-Köln 1992, s. 1135.

50 Zarówno ἀεὶ jak ἰ πάντοτε (w. 10) oznaczają „zawsze”, z tym że ἀεὶ podkreśla nieprzerwaną kontynuację. Por. M. J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians*, s. 347.

51 Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 190.

52 Śmierć Jezusa stanowi climax Jego cierpień. Cierpieć „dla” oraz „z” Chrystusem oznacza umierać z Nim. Por. M. J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians*, s. 349; H.-J. Klauck, 1. Korintherbrief / 2. Korintherbrief, s. 173.

53 Por. M. A. Seifrid, *The Second Letter to the Corinthians*, s. 208; H.-J. Klauck, 1. Korintherbrief / 2. Korintherbrief, s. 173.

popadając przy tym w desperację⁵⁴. Metafora „naczyń glinianych” (w. 7) jest więc fundamentalnym kryterium autentyczności misji apostołskiej. Warto jeszcze zaznaczyć, że słudzy Ewangelii, mimo wszystkich trudności, pozostają przy życiu (ἡμεῖς οἱ ζῶντες – w. 11). Oznacza to, że Paweł nie myśli wyłącznie o ich fizycznej śmierci (εἰς θάνατον παραδιδόμεθα), lecz także o innych różnorodnych zagrożeniach i zmaganiach⁵⁵. Poza tym należy zwrócić też uwagę, że czasownik w stronie biernej παραδιδόμεθα („jesteśmy wydawani”) można rozumieć jako *passivum theologicum*⁵⁶. Wówczas to Bóg byłby Tym, który wydaje apostołów. Wtedy też paradoks w. 11 byłby jeszcze większy. Wskazywałby na plan Boga, który posługuje się ciągłym wydawaniem apostołów na śmierć, aby móc objawić w nich życie Jezusa⁵⁷. Paweł wyraził to przekonanie w Rz 8, 36 za pomocą cytatu Ps 43 (44), 23 (LXX): „Przez wzgląd na Ciebie ciągle nas mordują (ἐνεκα σοῦ θανατούμεθα), mają nas za owce na rzeź przeznaczone”. Paweł odczytuje te słowa w perspektywie chrystologicznej: to właśnie z powodu Chrystusa apostołowie są nieustannie wydawani na śmierć. Tak stan trwa w nich przez całe życie. Egzystencję apostoła charakteryzuje więc codzienne, ciągłe umieranie⁵⁸, aby życie Jezusa mogło objawić się w nim.

W w. 12 dostrzegamy natomiast podwójną antytezę, z jednej strony pomiędzy śmiercią (θάνατος) a życiem (ζωή), z drugiej zaś między sługami Chrystusa (ἐν ἡμῖν – „w nas”) a chrześcijanami w Koryncie (ἐν ὑμῖν – „w was”). Obok „my” w odniesieniu do sług Chrystusa pojawia się „wy” w relacji do odbiorców ich posługi. Dzięki działalności misyjnej Pawła i innych ewangelizatorów chrześcijanie w Koryncie mogą uczestniczyć w objawieniu zmartwychwstałego Chrystusa: „Tak więc działa w nas śmierć, podczas gdy w was – życie” (ὥστε ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν – w. 12). Sentencja ta przyjmuje formę lapidarnej konkluzji, w której Paweł potwierdza w sposób syntetyczny

⁵⁴ Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 192.

⁵⁵ Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 192; T. D. Stegman, *Drugi List do Koryntian*, Poznań 2021, s. 102 (Katolicki Komentarz do Pisma Świętego).

⁵⁶ Por. M. J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians*, s. 348; A. Paciorek, *Drugi List do Koryntian*, s. 242.

⁵⁷ Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 193.

⁵⁸ Por. R. Bultmann, νεκρός, νέκρωσις, s. 899.

znaczenie wcześniejszych sformułowań (2 Kor 4, 7–11)⁵⁹. Apostoł po raz trzeci czyni aluzję do śmierci. Stosując figurę retoryczną zwaną proso-popeą, pojmując śmierć jako osobę, która działa w nim oraz w służbach Ewangelii w całym procesie ich umierania (νέκρωσιν – w. 10)⁶⁰.

Druga część w. 12 koncentruje się natomiast na adresatach listu⁶¹ i wprowadza nową motywację w porównaniu z poprzednimi werseta-mi dotyczącymi katalogu trudności. Okazuje się, że wrogie okoliczno-ści łączą ewangelizatorów z Chrystusem. Pozwalają im uczestniczyć w Jego życiu, jak również w życiu adresatów Ewangelii. Życie, które działa w odbiorcach Ewangelii, jest życiem Chrystusa⁶². Znajduje ono przestrzeń w ich egzystencji poprzez codzienną śmierć ewangelizato-rów⁶³. Temat ten powraca między innymi w Ga 4, 19: „Dzieci moje, oto ponownie w bólach was rodzę, aż Chrystus w was się ukształtuje”. Paweł, odwołując się do obrazu porodu, oczekuje z niepokojem podobnym do rodzącej kobiety, aby nowo nawróceni osiągnęli dojrzałość w chrześci-jańskiej wierze (por. Ef 4, 13). Musi zatem rodzić ich w bólach, czyli wśród trudności i cierpień związanych z posługą apostołską.

Trzeba też odnotować, że 2 Kor 4, 12 akcentuje hojność Pawła (jako gło-siciela Ewangelii), który zgadza się, aby przyjąć na siebie śmierć (umie-rianie – por. w. 10) Chrystusa⁶⁴. W ten sposób inni otrzymują możliwość uczestnictwa w życiu Jezusa. Nie można bowiem oddzielać Jego śmierci od zmartwychwstania. Z tego zaś wynika bezpośrednio, że udział ewan-gelizatorów w śmierci Jezusa implikuje w sposób konieczny również ich uczestnictwo w wiecznej chwale Chrystusa⁶⁵.

Zakończenie

Omówione perykopy (1 i 2 Kor) uwydatniają pasywny charakter misji Paw-ła, apostołów i późniejszych głosicieli Dobrej Nowiny. Ich los wiąże się nierozzerwalnie z proklamowaną przez nich Ewangelią. Ewangelizatorzy

59 Por. A. Pitta, *La Seconda lettera ai Corinzi*, s. 224.

60 Por. A. Pitta, *La Seconda lettera ai Corinzi*, s. 224.

61 A. Paciorek, *Drugi List do Koryntian*, s. 243.

62 Por. D. E. Garland, *2. Corinthians*, s. 234.

63 Por. A. Pitta, *La Seconda lettera ai Corinzi*, s. 224.

64 Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 195.

65 Por. F. Manzi, *Seconda lettera ai Corinzi*, s. 195.

nie szukają cierpień, nie znajdują w nich jakiegokolwiek satysfakcji. Niemniej napotykać je jako skutek obwieszczonego zbawczego orędzia. Są uważani za nic, prześladowani. Szczytem ich upokorzenia jest powszechna opinia wrogiego im świata, dostrzegająca w nich śmieci i odpady, czyli synonim tego, co najgorsze w całym *universum*. Mimo takiego poniżenia ewangelizatorzy nie odpłacają swoim ciemniejszym ciemnościom tą samą monetą. Wiedzą bowiem, że są nosicielami skarbu, jakim jest Ewangelia, oraz mają świadomość, że podtrzymuje ich nadmiar mocy Boga. To dzięki Niemu są zdolni, aby stawiać czoła jakiegokolwiek przeszkodzie, łącznie z ryzykiem utraty własnego życia. Gdyby nie owa moc, zostaliby rozbici jak naczynia gliniane. Słudzy słowa pośredniczą w objawianiu słuchaczom Ewangelii zmartwychwstałego Jezusa. Niezawinione cierpienia łączą ich z Chrystusem i odbiorcami Dobrej Nowiny. Nosząc w sobie nieustannie umieranie Chrystusa, będąc stale wydawanymi na śmierć z Jego powodu, czyli uczestnicząc w etapach drogi krzyżowej swego Mistrza – realizują misterium krzyża. Partycypują w śmierci Jezusa i przyczyniają się do życia Chrystusa w słuchaczach, a także sami mają w nim udział. Mając na uwadze tak wielkie dobro adresatów Ewangelii, jej zwiastuni są przekonani, że zawsze powinni za nich umierać⁶⁶. Katalog trudności i wrogości nie dystansuje więc zwiastunów chrześcijańskiego orędzia względem ich misji. Nie rodzi też w nich obojętności typowej dla postaw cyników i stoików wobec napotykanego przeciwności. Sprawia natomiast, że ich śmiertelne ciała są odbiciem paschy Jezusa Chrystusa.

Bibliografia

- Barbaglio G., *La Prima lettera ai Corinzi. Introduzione, versione e commento*, Bologna 1995 (*Scritti delle origini cristiane*, 16).
- Basta P., *Prima lettera ai Corinzi. Edificare nelle difficoltà*, Bologna 2020.
- Basta P., *Seconda lettera ai Corinzi. Un apostolato a misura di Dio*, Bologna 2021.
- Bauer W., *Wörterbuch zum Neuen Testament*, Berlin–New York 1971.
- Bultmann R., *νεκρός, νέκρωσις*, w: *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Bd. 4, Hrsg. G. Kittel, Stuttgart 1942, s. 898–899.

⁶⁶ Por. A. Pitta, *La Seconda lettera ai Corinzi*, s. 225.

- Ciampa R. E., Rosner B. S., *The First Letter to the Corinthians*, Grand Rapids 2010 (The Pillar New Commentary).
- Dabelstein R., νεκρός, w: *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Bd. 2, Hrsg. H. Balz, G. Schneider, Stuttgart–Berlin–Köln 1992, s. 1135–1136.
- Fabris R., *Prima lettera ai Corinzi. Nuova versione, introduzione e commento*, Milano 1999.
- Garland D. E., 2. Corinthians, Nashville 1999 (New American Commentary, 29).
- Harris M. J., *The Second Epistle to the Corinthians. A commentary on the Greek text*, Grand Rapids 2005 (The New International Greek Testament Commentary).
- Klauck H.-J., 1. Korintherbrief / 2. Korintherbrief, Stuttgart 1980.
- Kremmer J., 2. Korintherbrief, Stuttgart 1990 (Stuttgarter Kleiner Kommentar. Neues Testament, 8).
- Kremer J., *Der erste Brief an die Korinther*, Regensburg 1997 (Regensburger Neues Testament).
- Lausberg H., *Handbuch der literarischen Rhetorik. Eine Grundlegung der Literaturwissenschaft*, Stuttgart 2008.
- Manzi F., *Seconda lettera ai Corinzi. Nuova versione, introduzione e commento*, Torino 2002 (I Libri Biblici. Nuovo Testamento, 9).
- Montague G. T., *Pierwszy List do Koryntian*, Poznań 2021 (Katolicki Komentarz do Pisma Świętego).
- Ortkemper F. J., 1. Korintherbrief, Stuttgart 1993 (Stuttgarter Kleiner Kommentar. Neues Testament, 7).
- Pitta A., *La Seconda lettera ai Corinzi*, Roma 2006 (Commenti Biblici).
- Pratt Jr., R. L., I & II Corinthians, Nashville 2000 (Holman New Testament Commentary, 7).
- Paciorek A., *Drugi List do Koryntian*, Częstochowa 2017 (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 8).
- Rosik M., *Pierwszy List do Koryntian*, Częstochowa 2009 (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 7).
- Schlier H., ἀνέχουμαι, w: *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Bd. 1, Hrsg. G. Kittel, Stuttgart 1949, s. 360–361.
- Seifrid M. A., *The Second Letter to the Corinthians*, Grand Rapids 2014 (Pillar New Testament Commentary).

Stegman T. D., *Drugi List do Koryntian*, Poznań 2021 (Katolicki Komentarz do Pisma Świętego).

Taylor M., *1 Corinthians*, Nashville–Tennessee 2014 (New American Commentary, 28).

Thiselton A. C., *The First Epistle to the Corinthians*, Grand Rapids 2000 (New International Greek Testament Commentary).

